

การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4
ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง
Conservation and cultural management using Dharma-itthibath principles 4
of Mo Lam from Somchit Faculty of Bothong

สมจิต ทองบ่อ
ผศ.ดร.สยามพร พันธุ์ไชย
ผศ.ดร.สุกานดา จันทาวรีย์
วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Somchit Thongbo
Asst. Prof. Dr. Siamporn Phanthachai
Asst. Prof. Dr. Sukanda Chantavaree
Roi-Et Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: 6341702035@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 27 สิงหาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 29 สิงหาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 29 สิงหาคม 2565
Received: July 31, 2022; Revised: August 29, 2022; Accepted: August 29, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง และ2) เปรียบเทียบการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารจัดการตามความคิดเห็นของสมาชิกหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำนวน 220 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีจากตารางเปรียบเทียบของเครซีและมอร์แกน จำนวน 140 คน เครื่องมือคือ แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักวิชาการ และหัวหน้าคณะหมอลำ จำนวน 9 คน เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านฉันทะค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.46 ด้านวิริยะค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.51 ด้านจิตตะค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.61 ด้านวิมังสาค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.45 เปรียบเทียบการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารจัดการตามความคิดเห็นของสมาชิกหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน และระยะเวลาทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, วัฒนธรรม, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research were 1). to study conservation and cultural management methods. using the 4 Dharma Itthibath principles of the Mo Lam group of Somchit Bothong. and 2). Comparison of the application of Dharma-itthibath 4 principles in management according to the opinions of members of the Molam faculty of Somchit Bothong. A total of 220 people were used. The sample was based on a Crazy and Morgan comparison table of 140 people. The instrument was a questionnaire, the key informants were academicians and the heads of the Mo Lam Faculty of 9 people. The tool was an interview form. The results showed that Conservation and cultural management by using Dharma Itthibath 4 principles of Mo Lam of Somchit Bothong group overall is at the highest level. The mean was 4.51. The average attitude was 4.46, the average persistence was 4.51, the Chitta average was 4.61, and the average persistence was 4.45. Compare the application of Dharma-itthibath 4 principles in management according to the opinions of Mo Lam members of Somchit Bothong faculty. It was found that personnel of different sexes, different ages, and working periods had different opinions on conservation management and culture using Dharma-itthibath 4 principles.

Keywords: Conservation, Cultural, Principle of Power 4

บทนำ

วัฒนธรรม คือ พลังแห่งการพัฒนาและยังกล่าวอีกว่า วัฒนธรรมมีพลังในการพัฒนาอยู่ที่ความเข้าใจ ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม เพราะความเข้าใจเป็นพลังหรืออำนาจอันยิ่งใหญ่ และคืออำนาจแห่งความเข้าใจ มนุษยชาติมีความงอกงามหรือวัฒนธรรมซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ สะสมความรู้ และถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของการปฏิบัติ การปฏิบัติหรือพฤติกรรมของชุมชนหรือวิถีชีวิตของชุมชนมนุษยชาติเป็นผู้สืบทอด วัฒนธรรม เพื่อเป็นมรดกของชนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง การถือปฏิบัติในสิ่งที่เป็นนามธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางจิตใจของมนุษย์โดยแรงผลักดัน ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยววัฒนธรรมทางจิตใจที่สำคัญ ได้แก่ การนับถือศาสนา ความคิดคำนึงในเรื่อง เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ตลอดจนอิทธิพลทางสภาพภูมิศาสตร์ ปัจจัยดังกล่าวนี้ส่งผลต่อการกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ให้เป็นผู้มีวัฒนธรรมสูง มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ถ้าหากมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานจะส่งผลดีในการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะประจำชาติ (ประเวศ วะสี. 2556: 12-13) และความสำคัญอีกประการหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมท้องถิ่นให้อยู่อย่าง เป็นสุขและยังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ จึงควรได้รับการส่งเสริมจากองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น เนื่องจากถือเป็นอำนาจและหน้าที่ของท้องถิ่นอยู่แล้ว นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและเป็นองค์กรระดับฐานรากที่สำคัญของสังคมหมอลำ (จารุวรรณธรรมวัตร. 2553: 35-37)

ในสมัยก่อนหมอลำจะเน้นลำเรื่องที่เป็นนิทานสอนใจหรือเล่าเรื่องตามนิทานพื้นบ้าน เน้นร้องลำ ไม่เน้นร้องเพลงเหมือนปัจจุบัน แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปหมอลำจึงปรับตัวให้เข้ากับโลกและความต้องการของคนดูมากขึ้นเน้นให้การแสดงมีความกระชับเพลงที่นำมาร้องประกอบกับงานโชว์ จึงต้องเป็นเพลงที่อยู่ในกระแสนิยมหมอลำแทบทุกคณะทุ่มเงินลงทุนพัฒนาวงให้มีความโดดเด่น หมอลำที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันถือว่าเป็นวงหมอลำที่มีชื่อเสียง มีเอกลักษณ์ผู้คนในภาคอีสานให้ความนิยมนักมาก หมอลำแต่ละคณะจะมีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป ทั้งทำนองลำ รูปแบบการแสดงโชว์ เรียกได้ว่ามีเสน่ห์ที่เป็นของใครของมันสำหรับทำนองของหมอลำจะแบ่งได้หลายทำนอง เช่น ทำนองขอนแก่นทำนองกาฬสินธุ์-สาคู แต่ทำนองที่ผู้คนให้ความนิยมนักมากในปัจจุบันเป็นทำนองขอนแก่นเพราะฟังง่ายความหมายเข้าใจได้ไม่ยากรูปแบบวงหมอลำมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย เข้าถึงโซเชียลมากขึ้น มีการโฆษณา การโปรโมทและการเข้าถึงกลุ่มผู้ชม วงดนตรีลูกทุ่งหมอลำเรื่องต่อกลอนติด 1 ใน 10 ของหมอลำหมู่โดยได้ทำการคัดเลือกจากอีสานดอทคอมข้อมูลข่าวสารหมอลำ ซึ่งทำการคัดเลือกจากการแสดงด้านหน้าเวทีตั้งแต่เริ่มต้นจนเตี้ยลาช่วงสุดท้ายถือว่า เป็นความสุดยอดและคุณภาพทั้งด้านการแสดงโชว์เพลง เสื้อผ้า เวที เล่นตลก หมอลำ พระเอก นางเอก จัดนักแสดงได้ลงตัวเหมาะกับกลอนลำ ลำเรื่องต่อกลอนและช่วงเตี้ยลา เรียบเรียงเรื่องราวได้เป็นอย่างดีจนเป็นที่สุดยอดแห่งปี (อีสานดอทคอม. 2559: ออนไลน์)

ในการบริหารงานคณะหมอลำนอกจากใช้ทฤษฎี POLC และยังใช้หลักคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ได้กล่าวถึงหลักความสำเร็จ หรือการปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการนั้น เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) มี 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นหลักธรรมที่นำมาปฏิบัติในการบริหารคณะหมอลำฯ ทำให้งานต่างๆ ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี จึงสรุปได้ว่า การบริหารจัดการให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำขององค์กรโดยนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงาน พร้อมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิก (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). 2554: 284)

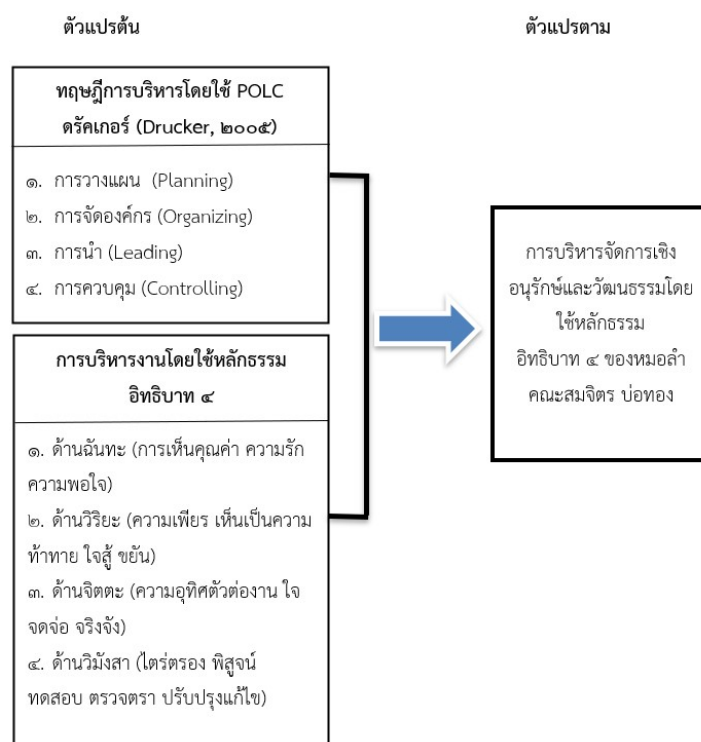
จากการบริหารจัดการของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง อย่างเป็นที่ประจักษ์ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จะหาแนวทางการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน (หมอลำ) พร้อมกับส่งเสริมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้านวัฒนธรรมอีสานหมอลำให้แก่เยาวชนรุ่นหลังและช่วยให้ทราบถึงผลของการบริหารจัดการของวงดนตรี ตลอดถึงปัญหาข้อเสนอแนะในการบริหารเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารจัดการตามความคิดเห็นของสมาชิกหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำแนกตามเพศ อายุ ระยะเวลาในการทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม วงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีการบริหาร POLC ของดริคเกอร์ (Drucker, 2005) และหลักธรรมอิทธิบาท 4 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิจัย

การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำนวน 220 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกหอการค้าสมจิตร บ่อทอง มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากันโดยใช้วิธีจากตารางเปรียบเทียบของเครซีและมอร์แกน (เทพศักดิ์ บุญรัตน์. 2552: 48-49) จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของหอการค้า

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีการบริหาร POLC ของดริคเกอร์ (Drucker, 2005) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) และหลักธรรมอริยาบท 4 คือ 1. ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2. วิริยะ เพียรพยายามในสิ่งนั้น 3. จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น 4. วิมังสา หมั่นตรองใคร่ครวญในสิ่งนั้น

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยาบท 4 ของหอการค้าสมจิตร บ่อทอง

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบงานของการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยาบท 4 ของหอการค้าสมจิตร บ่อทอง เพื่อใช้เก็บข้อมูล ในการวิจัย มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยาบท 4 ของหอการค้าสมจิตร บ่อทอง โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อศึกษาข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยาบท 4

แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์จากผู้บริหาร ของคณะหอการค้าตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมอริยาบท 4
- 2) กำหนดนิยามศัพท์ตามเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นกรอบ กำหนดการสร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยาบท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือรายงานตัวจากวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การวิจัย แล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการออกกลุ่มสอบถามกลุ่มตัวอย่างภายในคณะหมอลำของสมจิตร์ บ่อทอง เป็นกลุ่มเป้าหมาย
2. ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนว่ามีความสมบูรณ์ กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบข้อคำถามครบถ้วนหรือไม่ โดยหากแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ก็จะนำฉบับใหม่ไปแจกเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบให้สมบูรณ์ครบทุกข้อจนได้แบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 140 ฉบับ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล และหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิจัยผู้วิจัยจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่ามีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกฉบับ
2. บันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
3. การจัดกระทำข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ ดังนี้ (1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทสำรวจรายการ (Check List) ทำการลงรหัสข้อมูลตามคุณลักษณะของข้อมูล (2) แบบสอบถาม การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร์ บ่อทอง เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดระดับความคิดเห็น/พฤติกรรมตามมาตรวัดแบบลิเคอร์ต (Likert) (สงศรี ชมพวงค์. 2549 : 64) โดยการนำข้อมูลที่ได้นำมาหาค่าเฉลี่ย และการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารจัดการตามความคิดเห็นของสมาชิกหมอลำคณะสมจิตร์ บ่อทอง จำแนกตามเพศ อายุ ระยะเวลาในการทำงาน โดยใช้ T-Test มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร์ บ่อทอง โดยใช้การพรรณนาเนื้อความตามระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง เพื่อให้ง่ายต่อการวิจัยได้แปรผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนที่ 1 ปัจจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 มีอายุระหว่าง 20-29 ปีจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 73.6 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 97.9 มีลักษณะการทำงานด้านการแสดงจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 67.9 ระยะเวลาการทำงาน 1-5 ปีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 43.6 ได้รับค่าตอบแทน/งาน 300-500 บาทจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกเป็น 4 ด้าน โดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจิตตะค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.61 ด้านวิริยะค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.51 ด้านฉันทะค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.46 และด้านวิมังสาค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.45 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ	4.43	0.51	มาก
2. การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านวิริยะ	4.51	0.60	มากที่สุด
3. การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะ	4.61	0.69	มากที่สุด
4. การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านวิมังสา	4.45	0.58	มาก
รวม	4.51	0.60	มากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ ประกอบด้วย การจัดทำแผนนโยบายงานการแสดงหมอลำที่ชัดเจน ด้านวิริยะ ประกอบด้วย การปรับการแสดงให้คุ้มค่ากับค่าตอบแทนที่ได้รับในแต่ละงาน ด้านจิตตะ

ประกอบด้วย การเอาใจใส่ในการประชุมและสามารถเสนอความคิดเห็น ปรีกษา หรือหรือแก้ไขปัญหาของแต่ละฝ่ายงานได้รวดเร็ว และด้านวิม้งสา ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและภารกิจให้เข้าใจง่าย

เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำแนกตามระยะเวลาทำงาน ทั้ง 4 ด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำแนกตามระยะเวลาทำงาน ด้านฉันทะโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.60$, $Sig = 0.45$) ซึ่งต้องปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือบุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมเหมือนกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำแนกตามระยะเวลาทำงาน ด้านวิริยะโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.78$, $Sig = 0.45$) ซึ่งต้องปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือบุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมเหมือนกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำแนกตามระยะเวลาทำงาน ด้านจิตตะโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.51$, $Sig = 0.47$) ซึ่งต้องปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือบุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมเหมือนกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำแนกตามระยะเวลาทำงาน ด้านวิม้งสาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.50$, $Sig = 0.37$) ซึ่งต้องปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือบุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมเหมือนกัน

งานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่การสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1. ด้านฉันทะ ศิลปินมีความตั้งใจในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอน มีความมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนานักแสดงศิลปนักแสดงในวงให้มีความสามารถ ร้อง ลำ เต้น ได้อย่างเต็มศักยภาพ 2. ด้านวิริยะ การพัฒนางานฯ ยังประสบ ปัญหาด้านเศรษฐกิจและขาดผู้สนับสนุนสปอนเซอร์และปัญหาโควิด อีกทั้งควรต้องหมั่นฝึกซ้อมการแสดงให้กับศิลปินทุกฝ่าย เช่น ซ้อมเต้น ซ้อมหมอลำ ซ้อมดนตรี ซ้อมตลก เป็นต้น 3. ด้านจิตตะ มีความมุ่งมั่นตั้งใจรักษาศิลปการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนให้คงอยู่สืบต่อไป นักแสดงต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ได้รับมอบหมาย

ตรงต่อเวลา และรู้จักความเสียสละมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับเพื่อนร่วมงานในองค์กร 4. ด้านวิมังสา การบริหารยังขาดการทบทวนหรือสรุปผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนางานในผลงานการแสดงหลายๆ ด้านของทีมงานโดยเฉพาะบุคลากรและศิลปินในสังกัด ต้องมีการประชุมชี้แจงเคารพกฎกติกาของวง มีข้อตกลงร่วมกันและนำปัญหามาพัฒนางานร่วมกัน

อภิปรายผล

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยบท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด (4.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยบท 4 ด้านจิตตะ (4.61) รองลงมา การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยบท 4 ด้านวิริยะ (4.51) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยบท 4 ด้านวิมังสา (4.45) และการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยบท 4 ด้านฉันทะ (4.43) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **ชาตรี แนวจำปา (2552)** เรื่อง การประยุกต์ใช้อริยบท 4 ในการปฏิบัติ หน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อริยบท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สายรุ้ง บุษพาพันธ์ (2553)** เรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแคนนอน มาร์เก็ตติ้ง (ไทยแลนด์) จำกัด ตามหลักอริยบท 4 พบว่า ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แคนนอน มาร์เก็ตติ้ง(ไทยแลนด์) จำกัด ตามหลัก อริยบท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพนักงาน บริษัท แคนนอนมาร์เก็ตติ้ง ไทยแลนด์) จำกัด มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามหลักอริยบท 4 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ใฝ่ในการปฏิบัติงาน)

เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอริยบท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร บ่อทอง จำแนกตามระยะเวลาทำงาน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ไม่มีผลต่อการแสดงต่อการแสดงของวงหมอลำสมจิตร บ่อทอง จึงขอปฏิเสธสมมุติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระมหาสมคิด โคธธา (2547)** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การใช้อริยบท 4 ในการเรียนของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย" ผลการศึกษาพบว่าพระนิสิต สถานภาพแตกต่างกัน มีการใช้อริยบท 4 แตกต่างกัน พระนิสิตที่เป็นพระภิกษุมีการใช้อริยบท 4 ในการเรียนด้านฉันทะ ด้านจิตตะแตกต่างกันกับพระนิสิตที่เป็นสามเณรและทางด้านวิริยะกับด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกันและพระนิสิต ชั้นปีที่ 4 มีการใช้อริยบท 4 แตกต่างกับชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 พิจารณาพบว่าพระนิสิตชั้นปีที่ 4 มีการใช้อริยบท 4 ในการเรียน ด้านฉันทะและด้านวิริยะ แตกต่างกับพระนิสิต ชั้นปีที่ 1 , 2 และ 3 ส่วนด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของหมอลำคณะสมจิตร์ บ่อทอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาวิธีการบริหารคณะหมอลำตามหลักอิทธิบาท 4 โดยต้องใส่ใจ ใช้ปัญญา เสียสละ อดทน

1.2 ควรนำหลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาวิธีการบริหารคณะหมอลำ

1.3 ควรมีการจัดทำแผนสร้างเครือข่ายการบริหารคณะหมอลำตามหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องวิธีการบริหารคณะหมอลำ ด้านหลักธรรม อื่นๆ เช่น พรหมวิหาร 4 และสังควัตถ์ 4

2.2 ควรศึกษาเรื่องวิธีการบริหารคณะหมอลำ ตามหลักอิทธิบาท 4 กับหมอลำคณะอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้วิจัย

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารคณะหมอลำ เช่นภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม การพัฒนาการบริหาร

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2558). ภูมิปัญญาหมอลำเอก: ความรุ่งโรจน์ของอดีตกับปัญหาของหมอลำในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ชาติรี แนวจำปา. (2552). การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตน์. (2552). การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประเวศ วะสี. (2556). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมจักรพิชญโลกการพิมพ์.
- พระมหาสมคิด โครธา. (2547). การใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงศรี ชมพูนุท, (2549). การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

สายรุ้ง บุปผาพันธ์. (2552). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แคนนอน มาร์เก็ตติ้ง (ไทยแลนด์) จำกัด ตามหลักอิทธิบาท 4. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.